

PEDAGOGINĖS PRAKTIKOS GERINIMAS: KAI KURIE ASPEKTAI

Vincentas Lamanauskas
Šiaulių universitetas, Lietuva

Netenka abejoti, kad būsimųjų mokytojų pasirengimas profesinei veiklai ženkliai priklauso nuo sėkmingos pedagoginės praktikos. Akivaizdu, kad studijų procese nepakanka tik suformuoti gilius bei išsamius teorinius edukacinės veiklos pagrindus, tačiau ir suformuoti bazinius praktinius tokios veiklos mokėjimus. Galima pagrįstai teigti, kad pedagoginė praktika yra pirmoji galimybė studentams įsitraukti į mokyklos (ar kitos ugdymo įstaigos) gyvenimą. Esminis siekis, kad būsimasis mokytojas gebėtų savarankiškai organizuoti ir realizuoti ugdymo procesą.

Neabejotina, kad pedagoginė praktika, rengiant būsimuosius mokytojus, yra vienas iš svarbiausių universitetinių studijų elementų. Tačiau iki šiol pedagoginė praktika išlieka itin problemiška sritis. Juk pedagoginė veikla apskritai yra sudėtinga, įvairialypė, daugiaplanė. Pagaliau tai kūrybiškumo, aukšto intelekto, gero psichologinio pasirengimo reikalaujanti veikla. Pedagoginę praktiką atliekantis studentas neišvengiamai susiduria su įvairiais sunkumais – tiek dalykiniais / profesiniais, tiek psichologiniais (Lamanauskas, 2013a). Todėl pravartu dar kartą akcentuoti nuolatinę pedagoginės praktikos gerinimo būtinybę, efektyvių pedagoginės praktikos formų ir realizavimo būdų. Per keletą pastarųjų metų Lietuvoje atlikta nemažai įvairių tyrimų, kuriais skirti būtent pedagoginės praktikos problematikos analizei.

Neabejotina, kad pedagoginė praktika išlieka itin reikšmingu pedagoginių studijų struktūros ir proceso elementu. Kompetencijų, praktinės patirties įgijimas, asmeninis tobulėjimas bei ugdymo įstaigos visapusiskas pažinimas laikytini esminiais praktikos privalumais. Tai ne tik tam tikras būsimojo mokytojo savęs patikrinimas realioje ugdymo aplinkoje, bet ir tinkamas būdas tobuleti. Kita vertus, praktikos organizavimas nėra pakankamai tinkamas. Akivaizdūs keli esminiai dalykai: trumpas pedagoginės praktikos laikas, dermė su studijomis universitete ir nepakankamai tikslingai apibrėžtos praktikos veiklos (turinio aspektas). Mentorų darbas turėtų būti gerinimas, tačiau tai nėra traktuojama kaip esminis trūkumas. Išryškėja ir dvi tobulinimo sritys: praktikos turinio / programos tobulinimas (konkretizuoti, optimizuoti ir aiškiau reglamentuoti veiklas) ir universiteto bei bazinių praktikos mokyklų sąveikos efektyvinimas. Pedagoginės praktikos veiksmingumas (pedagoginių gebėjimų įtvirtinimo, tobulinimo požiūriu) išlieka neabejotinas. Kita vertus, turėtų būti keliami tam tikri reikalavimai įstaigai, kurioje studentai norėtų ir galėtų atlirkti pedagoginę praktiką. Ugdymo įstaigos demokratiskumas ir atvirumas, technologinis aprūpinimas, ekologinis palankumas / tinkamumas laikytini esminiais reikalavimais. Egzistuojantis pedagoginės praktikos modelis Lietuvoje turi būti tobulinamas dviem pagrindinėmis kryptiniais – proceso (praktikos trukmės didinimas, pažinties su ugdymo institucijų įvairove laidavimas, sąveikos su praktikos vadovais ir mentoriais gerinimas) ir turinio (veiklų optimizavimas, inovatyvumas, įvairovės didinimas) tobulinimas (Lamanauskas, Makarskaitė-Petkevičienė, Lukavičienė, 2014).

Vėliau atlikti tyrimai taip pat leidžia teigt, kad pedagoginė praktika suteikia supratimą apie mokytojo darbą natūralioje mokyklos aplinkoje, leidžia išbandyti save mokytojo pozicijoje, padeda suvokti pedagogo veiklos specifiką. Akivaizdu, kad studentai studijų ir praktikų metu įgyja šiuolaikiniam pedagogui būtinų ir reikalingų kompetencijų. Kita vertus, stebimi ir dalykinio pasirengimo praktikai trūkumai, pavyzdžiui, dalykiniai bei vadybinių žinių trūkumas (Lamanauskas, Lukavičienė, Makarskaitė-Petkevičienė, 2016). V. Lamanausko, R. Makarskaitės-Petkevičienės, V. Lukavičienės (2016) tyrimas leidžia teigt, kad pedagoginis studentų pasirengimas vertintinas kaip iš esmės tinkamas, tačiau aukštą pedagoginį pasirengimą įgyja tik penktadalis studentų. Prieštaringas studentų pedagoginio pasirengimo vertinimas skatina giliau analizuoti veiksnius, lemiančius tokį jų nuomonę netolygų pasiskirstymą ir projektuoti priežasčių, lemiančių tik pakankamo ir/ar nepakankamo pedagoginio pasirengimo praktikai, analizę.

Tik mažiau nei puse tyrimo dalyvių vertindami psichologinį pasirengimą neįžvelgia trūkumų. Likusi studentų dalis praktikos metu identifikavo psichologinių žinių ir gebėjimų stoką ir tai įvardijo. Nepakankamas psichologinis pasirengimas bendrauti ir bendradarbiauti su ugdymo proceso dalyviais, negebėjimas spręsti problemas ir konfliktus yra dažniausiai nurodomi trūkumai.

Praktikos turinys vertinamas palankiai, akcentuojama ir apibūdinama turinio esminė dalis, kurią sudaro ugdymo proceso planavimas ir organizavimas. Tačiau atkreiptinas dėmesys į tai, jog nebuvę studentų, kurie nurodytų tokias svarbias turinio dalis, kaip ugdymo(si) aplinkų vertinimas ir kūrimas bei praktinės veiklos refleksija, kuri sąlygoja įgytos patirties ir kompetencijų įsivertinimą ir veiklos tobulinimo perspektyvą numatyti.

Nustatyta, kad pasirengimo praktikai etapas, praktikos vieta ir aplinka praktikai atlikti, išsami informacija apie praktikos atlikimą bei aiškius reikalavimus praktikai atlikti, praktikos dalyvių (mentorų, praktikos vadovų, dalyko dėstytojų ir studentų) konstruktivu ir emociskai saugi sąveika yra esminės sąlygos, būtinos sėkmingam pedagoginės praktikos organizavimui ir įgyvendinimui (Lamanauskas, Lukavičienė, Makarskaitė-Petkevičienė, 2016). Kitų tyrėjų atlikti tyrimai taip pat atkreipia dėmesį į kai kuriuos svarbius dalykus, pvz., jog išlieka dideli skirtumai praktikos užduočių kiekiai ir reikalaujamų ataskaitų apimtys (Cibulskaitė, 2012).

Ypatingai svarbus psichologinis būsimojo mokytojo pasirengimas (Lamanauskas, 2013b). Dabartiniam mokytojui nepakanka tik tinkamai ar adekvaciškai parinkti ugdymo formas ir/ar būdus bei realizuoti patį ugdymo procesą. Itin reikšmingu dalyku tampa gebėjimas atpažinti, analizuoti psichologines bei įvairias socialines problemas ir, žinoma, jas spręsti. Pagaliau mokytojo darbas apima ne tik veiklas su ugdomaisiais, bet ir su suaugusiais, kas taip pat reikalauja atitinkamų kompetencijų. Kaip teisingai pastebi tyrėjai, šiandieninis pedagogas aktyvus pedagoginio bendravimo ir bendradarbiavimo dalyvis (Rustamov, 2012). Pedagoginės praktikos metu ne tik įgyjama mokytojavimo patirties, bet ir išmokstama bendrauti ir bendradarbiauti su ugdytiniais, jų tėvais (globėjais) ir kolegomis pedagogais (Bankauskienė, Masaitytė, 2015).

Taigi, akivaizdu, kad pedagoginė praktika turi didžiulį potencialą būsimojo pedagogo / mokytojo formavimuisi. Studentų veikla pedagoginės praktikos metu iš esmės yra mokytojo profesinės veiklos analogas, todėl ji turėtų būti nuosekli, apimanti visą studijų laikotarpį, o taip pat lanksti savo forma ir turiniu bei atliekama realioje edukacinėje aplinkoje.

Literatūra

- Bankauskienė, N., Masaitytė, R. (2015). Pedagoginė praktika kaip svarbus pedagogų rengimo veiksny [Pedagogical practice as important factor in teacher training]. *Andragogika*, 1 (6), 131–144. DOI: <http://dx.doi.org/10.15181/andragogy.v6i0.1220>.
- Cibulskaitė, N. (2012). Matematikos mokytojų rengimas: pedagoginės praktikos vaidmuo [Training of teachers of mathematics: The role of educational practice]. *Pedagogika*, 105, 69–77.
- Lamanauskas, V. (2013a). Pedagoginė praktika: keletas apmąstymų (Pedagogical Practice: Some Reflections). *Švietimas: politika, vadyba, kokybė / Education Policy, Management and Quality*, 2 (14), 4–6.
- Lamanauskas, V. (2013b). The Importance of Psychological Teachers' Preparation for Educational Activity. *Psychological Thought*, 6 (2), 169–172, doi:10.5964/psyct.v6i2.91.
- Lamanauskas, V., Makarskaitė-Petkevičienė, R., Lukavičienė, V. (2014). Improving pedagogical internship: A case of Lithuania. In.: Boruta, T., Klim-Klimaszewska, A., Wiśniewska, M. (Eds.), *Edukacja ku Przyszłości. Wyzwania i Zaniechania w Kształceniu Pedagogów, Tom 3*. Siedlce: Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, p. 153–167.
- Lamanauskas, V., Lukavičienė, V., Makarskaitė-Petkevičienė, R. (2016). The development of pedagogical internship: Aspects of personal readiness, contents and conditions. In. Gradzkiej-Tys, A., Jagiello, E., Klim-Klimaszewska, A. (Eds.), *Organizacja Pracy w Instytucjach Edukacyjnych* [Work organization in educational institutions]. Siedlce: Akka, pp. 63–85.
- Рустамов Л.Х. (2012). Значение педагогической практики в подготовке квалифицированных специалистов в сфере физической культуры и спорта [Importance of pedagogical internship in training of qualified specialists in the sphere of physical culture and sport]. *Молодой ученый*, 10, 379–380.

Summary

IMPROVEMENT OF PEDAGOGICAL INTERNSHIP: SOME ASPECTS

Vincentas Lamanauskas

Šiauliai University, Lithuania

Future teacher preparation remains a meaningful field of every country and Lithuania as well. Pedagogical internship, undoubtedly, remains a very significant element of pedagogical study structure and process. Competence, practical experience acquisition, personal improvement and all-round knowledge of educational institution are considered the most important advantages of the internship. This is not only a certain future teacher's self-examination in a real educational environment, but also a proper way to improve. On the other hand, internship organisation is not appropriate enough. A few very important things are obvious: a short pedagogical internship time, coherence with the studies at university, and not sufficiently purposefully defined internship activities (content aspect). Mentors' work should be improved; however, this is not treated as a very important drawback. Also, two improvement spheres have been exposed: internship content/programme improvement (to concretise, optimise, and more clearly regulate the activities) and strengthening interaction effectiveness between university and basic internship schools. Pedagogical internship effectiveness (from the point of view of pedagogical

ability consolidation, improvement) remains undoubted. On the other hand, certain requirements should be raised for the institution, in which students would like and could perform pedagogical internship. Educational institution's democracy and openness, technological supply, ecological friendliness/suitability are considered the most essential requirements. The existing pedagogical internship model in Lithuania has to be improved in two main directions – process (internship length increasing, guaranteeing the acquaintance with the variety of pedagogical institutions, interaction with the internship leaders and mentors improvement) and content (activity optimisation, innovativeness, variety increase) improvement.

Key words: qualitative research, pedagogical internship, pre-service teachers, university students.

Received 4 June 2016; accepted 25 June 2016

Vincentas Lamanauskas

PhD., Professor, Department of Education & Psychology, Siauliai University, P. Visinskio Street 25, LT-76351 Siauliai, Lithuania.
E-mail: v.lamanauskas@ef.su.lt
Website: <http://www.lamanauskas.puslapiai.lt>